

Hepp hoort spreken over synodebesluiten, die niemand hoeft uit te voeren (als 't gaat over N.S.B.-ers), en den anderen keer over synodebesluiten, die men nooit mag weerspreken, niet eens in een gesloten briefje aan kerkeraden, vertellende aan hen wat men eerst de Synode zelf verteld heeft (als 't gaat over de formules-Ridderbos).

Met andere woorden: de tegenstelling, zooals die door „K. S. en de zijnen" wordt gesteld, is niet: patriot, tegenover landverraders, maar: geschorste wegens niet-aanvaarding van synodebesluiten, tegenover: schorsende evenmin-aanvaarders van synodebesluiten. Of: geschorste en afgezette wegens niet-aanvaarding van de menselijke besluiten als waren ze goddelijk, tegenover: schorsende en afzettende lieden, die evenmin menselijke besluiten aanvaardden als goddelijke. En ook: te lijf gegaan door een synode, die misbruik maakte van de verlegenheid waarin iemand verkeerde door Duitschen overlast, tegenover: dit te lijf gaan goedkeurende en aanmoedigende capitulant voor het Duitsche geweld.

Dr R. moet niet langer heendraaien om de eigenlijke kwestie. Wij weten nog bijzonder goed, hoe destijds een goed besluit inzake den arbeidsdienst klaar lag voor de eindstemming, voorbereid en ontworpen door prof. Greijdanus. Maar toen kwam ineens (toevallig?) dr J. Ridderbos ter vergadering, die eerst een heele poos was weggebleven (zonder dat hij deswege in rapporten ooit is beschuldigd), en die ook hoogleeraar was, en nog al eens dr H. H. K. kwam helpen, en toen kwam er die slappe verklaring van de synode, waar ieder zich over geërgerd heeft, die nog begreep, dat de kerk niet moet zeggen: „God vindt het verkeerd, maar wij vermanen (laat staan: binden!) u toch niet tot weigering. En als dan diezelfde menschen, die den arbeidsdienst niet durfden tegenspreken op een duidelijke manier, later ons uitwerpen, om hun formulietjes, en dan ineens durven binden, binden, binden, dan halen we onze schouders op.

Daarom moet dr R., met zijn Strijdende-Kerk-scribenten, nu ook maar eens ophouden ons aan de jas te trekken omdat ook de heer A. Janse dingen heeft geschreven, die onjuist waren inzake de Duitschers. Heb ik dat ontkend? Of heb ik in mijn artikel: „Jeremia en het verzet" duidelijk laten uitkomen, dat ik vierkant anders denk dan hij destijds gedaan heeft? Maar kijk, dr R., van den heer Janse geloof ik zonder eenige aarzeling dat hij gemeend heeft wat hij zeide. Dat hij zoowel het synodebesluit van 1936 als zijn opvatting inzake onderwerping aan een factisch ingebroken macht grondig heeft gemeend, en conform de Schrift geacht heeft. Maar, al deel ik die meening voor wat die bezettende macht betreft (in oorlogstijd) in geen deele, heeft de heer Janse soms iemand geschorst? Heeft hij geroepen om kerkelijke binding aan zijn opvatting? Heeft hij iemand weggewerkt in oorlogstijd? Of heb ik gezegd: dr H. H. K. of dr V. H. uit de kerk, wegens hun Voetius-gebruik of hun niet-aanvaarding der synodebesluiten? Of heb ik een kerkje van allemaal-en-alleen-maar-patriotten soms opgericht? Kom, begrijp nu eens iets van de zaken. Houd op met uw probleem-verhaspeling.

En zeur niet aan ons hoofd met uw quasi-gewichtige zinnestjes van: heb nu eens den moed, K. S., dit of dat te zeggen (wat ik, H. N. R. u in den mond belieft te leggen). Hebt u liever den moed, te citeeren rechtstreeks uit de brochures, om welker verspreiding uw broer een kind Gods durfde schorsen (maar o wee, die friesche predikanten, die niemand schorst). Dan hebt ge geen californischen, maar een kamper-scribent bij de jaspanden. U en uw ds Toornvliet moesten wat minder uit Californië en wat meer uit Kampen laten lezen.

K. S.

geef ons een kerk, en bewaar ons voor de secte.

Men kan den laatsten tijd wel eens de verzuchting hooren: nu zijn „ze" (hier spreekt de geest van den synodocratischen opponent), of: nu zijn „we" (hier spreekt de medestander) vrijgemaakt, en kijk, toch kan er in die vrijgemaakte kerk toch nog dit en dat gebeuren. Men laat broeder Zóó, of dominee Zús maar begaan, en toch waren die mis in oorlogsdagen. Men laat Ouderling Dèzen of Diaken Gènen maar ongemoeid, en toch denken die over de samenwerking met christenen van allerlei slag anders dan ik het doe. En soms denkt men erbij: heeft iemand, die zijn stem daartegen niet verheft, vergeten scherp te zijn?

Nu, deze week was er iemand, die den naam heeft, nog al eens scherp te kunnen zijn, in een gezellige samenkomst met drie dominees en voorts ouderlingen en anderen. En ook daar werd zoo iets vragenderwijs gemompeld: wordt er niet te veel getolereerd, en is het niet te veel: mondje toe? De aangesprokene heeft toen in volten ernst geantwoord: we hebben een kerk met heel wat rare lui erin, mezelf inbegrepen; en die kerk hebben we in 1944 zien veranderen, toen ze ons eruit wierp, maar vergeten we toch vooral niet, dat we God zouden gedankt hebben, als al die rare lui, die nu achtergebleven zijn bij de roovers en de wolven, zich met ons hadden vrijgemaakt; en zouden ge dan willen zeggen: henen uit, gijlieden? Immers neen? Of: niet meer erin? Immers neen?

Ook hier lijkt me zoo'n herinnering niet kwaad. Van niemand (want men zou nog misverstand krijgen ook) zeg ik: ziedaar een rare man. Ik neem aan, dat wie grondig anders denkt dan ik, mij een barbaar (een „rare man") is, maar ook ik aan hem. We moeten daar niet zoo van staan te kijken, want Paulus in I Cor. 14 heeft het over een kerk, waarin de een den ander een barbaar wordt, d.w.z. een „rare man", met „belachelijke" lippen!

Ons blad komt er in dit nummer in „Uit de Schrift" op terug, want het is o zoo leerzaam, wat Paulus daar zegt.

Welnu, net zoo min als ik aan dr Ridderbos (H. N.) en zijn collega propagandist van „De Strijdende Kerk" het genoegen gun, den volke te suggereeren, als waren we eigenlijk aan ons standpunt verplicht, b.v. den heer Janse of diens medestanders uit de kerk te werpen (zie Brieven van de Reis), evenmin gun ik mijn medebroeders de smarten van eenzelfde verdwaalde logica.

Ik wil hier ronduit verklaren, dat ik vandaag zou huijveren, als alle (weer volkomen anders „geleerde") dominees en andere kerkleden van de synodocraten zonder radicale verandering op bepaalde punten met mij in één kerkverband leefden; want we zijn sinds 1944 hard uit elkaar gegroeid, en ze doen daarginds al dwazer, sedert God ze overgaf aan den waan, die in dat jaar hen bracht tot hun zonde; en de linkschen, die eerst geen kans kregen, zetten nu machteloos als dr Dijk rustig aan den kant. Maar ik wil eveneens ronduit verklaren, dat ik, voorzover het aan mij lag, niemand hunner had mogen onttrekken aan onze ambtelijke verzorging, indien zij anno 1944 zoo wijs geweest waren, die van ons geschorsten en weggezonden, alsnog te begrepen. En evengoed als ik in het „oude" verband geroepen was, om, als er zich iets verkeers voerde in leer of leven, hierop in te grijpen langs den kerkelijken weg, evengoed ben ik daartoe verplicht in het „nieuwe" (beter: het weer opgenomen) verband van ons vrijgemaakten. Maar dan eerst samen herbeginnen!

Daarom: als iemand eenige klacht heeft tegen een ander, laat hem die gerust ter tafel brengen, als het dan moet, en vooral zóó, dat de geest van den klager den klager onderworpen blijft. Anders gaat onze geest met ons op hol, precies zoo als hij met Ridderbos en Grosheide en Berkouwer op hol gegaan is, in 1944. Maar laat men niet zeggen: we willen een kerk hebben van gelijkgezinden-in-alles. We krijgen geen kerk van wedergeborenen, en geen secte van in alles gelijkgezinden. Maar een VERGADERING van gelóóvigen.

En als er excessen ons dinken te zijn, over en weer, wel, dan kan een langzaam en geduldig met elkaar spreken soms meer helpen dan een erop los slaan in de pers. Laat men niet vergeten: De Reformatie heeft ook vroeger niet maar „erop in gehakt". De polemiek van toen is achteraf gebleken, HEN te bestrijden die in staat waren de kerk kapot te maken. Maar heeft gezocht naar behoud van wat uit één geloof wou leven. Zoo is 't nog. We willen geen optelsom van medesectaristen-van-ons, doch de kerk van medegeloovigen-in-Christus.

K. S.

CRITIEK OP DE CONFESSIE? I.

Onder leiding van dr V. Hepp heeft onlangs weer een promotie plaats gevonden aan de V.U.; ditmaal was het dr S. J. Ridderbos, die op deze wijze zijn studien voltooide.

Onderwerp der dissertatie was: „De theologische cultuurbeschouwing van Abraham Kuiper".

De promoties, geleid door dr V. Hepp, kenmerken zich in de meeste gevallen hierdoor, dat er een tendenz-geschrift aan de markt komt. In den vorm eener dissertatie. 't Komt me voor, dat ook ditmaal die lijn gevolgd is.

We willen aan dit geschrift enkele artikelen wijden. De auteur heeft zich n.l. bezig gehouden met eenige beschouwingen, die onzerzijds gewijd zijn aan Kuiper's gemeene-gratie-leer. En, volkomen passend in het gedachtenklimaat van zijn leermeester, heeft hij derhalve getracht, daartegenover positie te kiezen. En Kuiper's meening alzo te „beschermen".

Hij deed dit natuurlijk ook om op den hedendaagschen strijd over Kuiper's theorie in dezen in te grijpen. En waar de gemeene-gratie-idee van Kuiper ook op politiek terrein meer en meer de aandacht vraagt, daar is het nuttig, nota te nemen van wat hij zegt.

Ditmaal willen we iets zeggen over een aanhaling, waarmee de leerling van dr Hepp zijn leermeester nog eens op het strijdtoneel terugroep. Toen — lang geleden — de dogmaticus der V.U. in bond met dr H. H. Kuiper den aanval opende, die tenslotte geleid heeft tot de kerkelijke crisis — in dit tendenzgeschrift wordt, in het woord vooraf de voorbode van de kerkelijke crisis in Kampen gezocht, een tendentieuze verwringing van eenvoudige feiten — kreeg daarbij ook de algemeene genade een beurt. We laten de manier, waarop Hepp zijn tegenstanders citeerde, maar onbesproken. Maar uit den wirwar van (door ons destijds bewezen) onjuistheden en onwaarheden vischt zijn promovendus een propagandistisch zinnetje op, dat hij werkelijk ook nog in 1947 durft leggen in den „staart" van zijn desbetreffend hoofdstuk, blijkbaar

zonder „in cauda venenum" ons te willen laten zoeken. Hier is het zinnetje:

„Uit heel de literatuur van dit monistisch streven klinkt niet het luidst en helderst op het lied der verlost en over de vrije gunst, die eeuwig God bewoog, doch een nieuw lied van den arbeid".

Dit „monistisch streven" is natuurlijk ons streven, om, ter bepaling van den zin en de waarde van hetgeen NA DEN VAL ons „nog gelaten" is, terug te gaan óók tot vóór den val. Dr Hepp gebruikt hier het woord „monisme"; wat hij maar weten moet.

We gingen tot vóór den val terug, omdat we Gods bedoeling met wereld en natuur en geschiedenis uiteraard niet kunnen kennen, tenzij door terug te gaan tot Genesis I. Niet — het is herhaaldelijk onzerzijds opgemerkt — om de Schriftgegevens met betrekking tot wat ná den val geopenbaard is, te verwarloozen. Maar omdat al wat God na den val gesproken heeft, zelf reeds onverstaanbaar is, tenzij het worde gezien in terugslag op en in verband met hetgeen daarvóór door Hem gezegd en getoond is.

Zoo kwamen we tot de uitspraak, dat vóór den val het kreuaturlijke en natuurlijke leven en bestaan blijkbaar ten doel had, dat God erdoor gediend worde. Hij stelt de geschapen wereld onder den mensch, opdat die met Gods onder hem geplaatste kreuaturen opklimme tot God, opdat Hij door zijn eigen werken geprezen worde. Zoo ontving — aldus merkten we op — de mensch een mandaat, een ambt, vóór den val. En als dan na den val God hem nog in de wereld laat, en nog steeds in velerlei opzicht de kreuatur den mensch in handen geeft, dan, zoo merkten we op, moeten wij niet zeggen: nu is dat „gratie", „genade" en met dezen term, die tenslotte óns als begiftigden aanmerkt, den zin der voortgezette geschiedenis typeeren, doch hebben wij te erkennen, dat God nog steeds wil gediend zijn met het Zijne, dat dus de ambts-gedachte, de gedachte aan een door God gegeven mandaat, primair is en wezen moet in de beantwoording der vraag: waartoe, en met welke gezindheid laat God ook na den val deze wereld bestaan?

Toen greep Hepp naar de pen.

En hem speelde door het hoofd den titel van een boekken van den Heer Smeenk: Het Lied van den Arbeid.

En hij zong Smeenk na, die er overigens ook niets aan doen kon.

En zong het eenvoudige volk voor, dat die ongehoemde monist, wiens naam natuurlijk iedereen langzamerhand bekend was, en door medewerker dr H. H. Kuiper — via het Handelsblad, want ook hij was als een lam zoo onschuldig — in De Heraut gezet was, meer van den arbeid „zong", dan van de „vrije gunst, die eeuwig Hem bewoog".

Men zou haast gaan denken, dat de schrijver dezer woorden pas in de kerk had meegezongen: psalm 27.

En zoo komt in '47 Ridderbos Jr tot een waardig slot.

Maar wij vragen ons af: waarom laat deze leerling de propagandamethoden van zijn promotor niet liever voor wat ze zijn? We zullen niet herhalen, wat we destijds hebben opgemerkt tegen Hepp's vroomheidsklank, thans door Ridderbos' luidspreeker wederom tot ons komende. Toen Greijdanus in een (van synodewege niet gepubliceerd) briefje zich openlijk van Hepp's methoden afwendde, en ervoor dankte, met hem nog langer in eenzelfde commissie-van-meenings-geschillenbespreking te zitten, was ons dit testimonium genoeg; blijkbaar liet Ridderbos Jr. niet genoeg; hij kan het trouwens niet over zijn hart verkrijgen, te doen wat zoo goed als ieder gepromoveerde pleegt te doen: in het woordje vooraf een leermeester als Greijdanus eens te bedanken voor het genoten onderricht.

Maar als we van de leermeesters afzien, dan blijft de confessie over.

En Kuiper zelf. Plus Hepp.

Beginnen we met laatstgenoemden. Wou Hepp soms beweren, en nu ook Ridderbos Jr., dat in Hepp's en Kuiper's gemeene-gratie-theorieën het WEL gaat om „de vrije gunst, die eeuwig God bewoog"? Ik meen van neen. Maar ik hoop hun niet in het vaarwater te komen met een tirade over een monistisch streven, waarbij de vrije gunst die eeuwig God bewoog wordt gelegd in hetzelfde vlak met hetgeen niet anders is dan rest van het natuurlijk leven. Er zou in zoo'n zinnetje propagandistische kracht schuilen. Maar ze smaakt ons niet.

Maar nu de confessie.

Als in artikel 12 der Nederlandsche Geloofsbelijdenis gezegd wordt, dat God de Schepper aan de schepselen telkens weer (singulis) verscheiden „officia" (plichten, taken, mandaten, opdrachten) gegeven heeft, domineert in de confessie dan ook het lied van den arbeid ten koste van dat der vrije genade? Of, als daar onmiddellijk op volgt, dat God aan die schepselen die verschillende officia gaf, opdat ze hun Schepper zouden DIENEN?

Als in datzelfde artikel, blijkbaar in terugslag op het feit, dat thans de wereld gevallen is, gezegd wordt, niet, dat God thans door een gemeene gratie, ingetreden na den val, doch overeenkomstig zijn eeuwige

voorzi
OOK NU
regeert,
maar we
gen EN
lijder we
27 aanhe
Die moes
tot een w
„De V
Maar l
meerden
heid: U
komen
rechtva
stig hetw
turen go
wel als k
de zaligh
194 (5).
Ik zeg
die uitsp
De voor
daarvan
voordeel
Kuyper a
verdisc
van allen
uit de e
fout, als
de voo
zin(!)
Wij acht
subjee
Kuyper a
opbou
ervari
heid pas
K's me
theologis
ervari
ons zeer
valt Kuy
als wa
b.v.) kon
„opbouw
der gesch
scheiding
absolu
nend en
jectie
de geval
En als
„rust"
daaraan
n.l. dan
Kuyper
grond-beg
deering"
een onzal
de versc
onze oog
lijk is, en
centrisch
Hoe d
terugbret
eeuwig b
school v
kunnen o
solute
ties van
het leerb
heid, —
vinden k
jectie
„het ab
bond"
verstoord
verbon
schepping
We wil
te vragen
ondersche
We wil
een „absc
en als d
zou heete
dan „absc
een li
verbond,
van het g
absolu
absolute
door gent
Maar l
tendenz-l
professio
toe uit. I
dien, naa
zegt, ind
eeuw
dan is te
in onze
theologie
leer.
Trouw
Catechian